

The Effect of Organizing Halal Cooking Activities on Behavior Early Childhood Communication, Thammanurak Community Center for Early Childhood Development, Bangkok

Apiraporn Madnurak

Master of Education (Early Childhood Education) Rajabhat Phanakorn University

First Author: nadeeyah2525@gmail.com

Dararat UthaiPAYak

Supawan Lekwilai

Piyalak Akrratana

Master of Education (Early Childhood Education) Rajabhat Phanakorn University

Corresponding Author: 6551751607017@pnru.ac.th

Received: June 23, 2025 Revised: July 24, 2025 Accepted: October 24, 2025

Abstract

The purpose of this research is to compare the communication behavior of early childhood children before and after participating in halal cooking activities. The population included 60 male and female children aged between 4-5 years old from two classes, enrolled in Kindergarten 2 during the second semester of the 2024 academic year at Thammanurak Community Child Development Center. The sample group comprised 30 children from Kindergarten 2A, selected through cluster random sampling by randomly choosing one classroom out of two classrooms that shared similar characteristics. The research instruments included 24 lesson plans for Halal cooking activities designed to promote communication behaviors among the children, with a content validity index (CVI) of 0.96. An observation form was used to assess the children's communication behaviors in two aspects: sending behaviors and receiving behaviors, with a CVI of 0.94. The experimental period lasted for 8 weeks, with sessions conducted three times per week, 45 minutes per day, during the experiential activity period. The statistical methods employed in this research were mean, standard deviation, and dependent t-test.

The research findings revealed that the communication behaviors of early childhood children after participating in the Halal cooking activities were significantly higher than before participating in the activities at the .05 level of statistical significance. The post-experimental mean scores of communication behaviors in each aspect were as follows: sending communication behavior ($\bar{x} = 2.20$) and receiving communication behavior ($\bar{x} = 2.23$).

Keywords: Halal Cooking, Communication Behavior, Early Childhood

ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสาร ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร

อภิราพร หมัดนุรักษ์

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

First Author: nadeeyah2525@gmail.com

ดรรรัตน์ อุทัยพยัคฆ์

ศุภวรรณ เล็กวิไล

ปิยะลักษณ์ อัครรัตน์

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Corresponding Author: 6551751607017@pnru.ac.th

ได้รับบทความ: 23 มิถุนายน 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 24 กรกฎาคม 2568 ตอรับตีพิมพ์: 24 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ประชากรที่ใช้คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 60 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2A ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มโดยการสุ่ม 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียนซึ่งห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย จำนวน 24 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.96 แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการส่งสาร และพฤติกรรมการรับสาร มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.94 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบ ค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของพฤติกรรมการสื่อสารในแต่ละด้าน คือ พฤติกรรมการส่งสาร ($\bar{X}$ = 2.20) และพฤติกรรมการรับสาร ($\bar{X}$ = 2.23)

คำสำคัญ: การประกอบอาหารฮาลาล, พฤติกรรมการสื่อสาร, เด็กปฐมวัย

บทนำ

ในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์สามารถรับรู้ เรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว มนุษย์จึงมีความพยายามในการที่จะพัฒนาเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ มาอำนวยความสะดวกและลดทอนเวลาในการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น แต่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าว ไม่สามารถทดแทนความสัมพันธ์ที่มนุษย์จะสร้างให้เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสารแบบเผชิญหน้าได้ เพราะเทคโนโลยีไม่สามารถส่งต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารได้อย่างครบถ้วน การสื่อสารเป็นทักษะสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตแห่งโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากมนุษย์ต้องใช้ความสามารถของตนในการสื่อสารกับผู้อื่น การแสวงหาความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ที่น้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการสื่อสารสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่เด็กปฐมวัย โดยเฉพาะด้านการสนทนาโต้ตอบ การเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ และการสร้างสัญลักษณ์เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างซักช่างถาม ช่างจดจำ พยายามที่จะฝึกพูดออกเสียงให้ชัดเจนเพื่อสื่อสารความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด การพูดคุยหรือเล่าเรื่องถึงสิ่งต่าง ๆ ที่พบเจอในชีวิตประจำวัน รวมทั้งต้องการถ่ายทอดความคิดให้ผู้อื่นรับรู้ผ่านการสร้างสัญลักษณ์ การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของเด็กปฐมวัยนั้นต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี โดยส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสในการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับความสามารถตามวัยอย่างไม่เร่งรัด ดังนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยต้องแสวงหาวิธีการ กระบวนการเรียนการสอนที่จะตอบสนองความต้องการในการพัฒนาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ

จากการสังเกตพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร ช่วงอายุ 4 - 5 ปี พบว่า เด็กปฐมวัยขาดความมั่นใจในการสื่อสาร ไม่กล้าพูด ไม่สามารถบอกเล่าความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การสนทนาต่อเนื่องด้วยคำถามหรือการบอกเล่าผ่านเหตุการณ์ของตนเองให้ผู้อื่นฟัง ส่งผลต่อพฤติกรรมสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็ก เนื่องด้วยร้อยละ 98% ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล เป็นการจัดสภาพการณ์ประกอบอาหารที่ผ่านกรรมวิธีในการทำ ผสมปรุง ประกอบ หรือแปรรูป คือ สิ่งที่ยืนยันว่าอาหารที่ผ่านขั้นตอนและวิธีการแบบฮาลาลนั้นเป็นข้อปฏิบัติหรือคำสั่งใช้ที่อยู่ในบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับ จิระนันท์ กลมนราก็ (2560) อาหารฮาลาล (Halal Food) ที่มีกระบวนการผลิตถูกต้องตามบัญญัติศาสนา จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริโภคที่เป็นชาวมุสลิม ทั้งนี้เพราะอาหารฮาลาลมีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยจากสิ่งที่ต้องห้ามทางศาสนาอิสลาม และสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ และมีคุณค่าทางอาหาร โดยมีลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมประกอบอาหารฮาลาล (Get Ready) ขั้นที่ 2 ประกอบอาหารฮาลาล (Halal Cooking) และขั้นที่ 3 นำเสนอผลงานการประกอบอาหารฮาลาล (Presentation) โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสื่อหลักในการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลอง และปฏิบัติจริง เพื่อมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ตามสถานการณ์จริงและเรียนรู้ภาษาเป็นองค์รวม ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการเชาว์ปีญญาของ Vygotsky (1978 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ที่เชื่อว่า มนุษย์มีความต้องการภายในที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเติบโตทางภาษาขึ้นอยู่กับที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและวัตถุในสภาพแวดล้อม บทบาทของผู้ใหญ่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งการจัดกิจกรรมประกอบอาหารนั้น เป็นกิจกรรม

ที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยการลงมือกระทำผ่านขั้นตอน และกระบวนการประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ เด็กจะได้เรียนรู้ทักษะทางภาษา นอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนาทักษะการฟังการพูดคุยตอบโต้ระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นในขณะปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นการจัดกิจกรรมประกอบอาหารนับเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสาร เพื่อมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ เพราะการสื่อสารจะก่อให้เกิดพัฒนาการในทุกด้าน เมื่อเติบโตจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (รัตติกาล ทองเลาะ, 2563)

จากความสำคัญ และความต้องการพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารเด็กปฐมวัยดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ในด้านการรับสาร การส่งสาร โดยใช้การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย และเพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เด็กได้ฝึกการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม โดยเน้นหลักพื้นฐานของฮาลาลในการคัดสรรอาหารที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นรากฐานในการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวิถีอิสลามต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล มีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล

1. ความหมายของการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

รัตติกาล ทองเลาะ (2563) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยการลงมือกระทำผ่านขั้นตอนและกระบวนการประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ เด็กจะได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาจากการใช้คำศัพท์ต่าง ๆ จากวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประกอบอาหาร เช่น จาน ชาม ช้อน มะม่วง แดงโม ฝักกาด นอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนาทักษะการฟัง การพูดคุยตอบโต้ระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นในขณะปฏิบัติกิจกรรม

จิรารัตน์ อภิชนิงกูร (2562) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร หมายถึง การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการหรือกิจกรรมทดลองที่เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเองในหลากหลายรูปแบบทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายมีขั้นตอนกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จนเกิดความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเองและได้พัฒนาทักษะพื้นฐานในด้านต่าง ๆ

กัญญารัตน์ ชูเกลี้ยง (2562) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร จะช่วยให้เด็กเรียนรู้พร้อม ๆ ไปด้วยพัฒนาเจตจำนงของตนสำหรับเด็กแล้วการแปรเปลี่ยนจากเมล็ดข้าวแข็ง ๆ มาเป็นผงแป้ง

หรือเป็นน้ำ และทำยที่สุดกลับกลายเป็นอาหารหรือกลายเป็นขนมหวานหลายรูปแบบ กล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการที่น่าอัศจรรย์ใจชวนตื่นตะลึง ด้วยเหตุนี้เด็กจึงใฝ่ใจจ้อเรียนรู้อีกกับกระบวนการทำอาหาร ให้ได้กับประทาน และพัฒนาขึ้นมาเป็นพลังเจตจำนงในตัวเด็กภายหลัง

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารเป็น กระบวนการที่น่าอัศจรรย์ใจชวนตื่นตะลึง เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน รู้จัก วางแผนในการจัดเตรียมวัตถุดิบที่หลากหลาย มีการใช้กล้ามเนื้อและนิ้วมือในการ ลงมือปฏิบัติจริง จากการทำกิจกรรมประกอบอาหารตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กได้เรียนรู้ทักษะ ทางภาษาผ่านการสื่อสาร พูดคุยตอบโต้ระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นในขณะปฏิบัติ กิจกรรม

2. ความหมายของอาหารฮาลาล

ประสาน ศรีเจริญ (2561) กล่าวว่า อิสลามได้ให้ความสำคัญกับชีวิตทุกชีวิตการใดที่จะเป็น เหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตถือเป็นการต้องห้าม (ฮารอม) ทั้งสิ้น อาหารเป็นส่วนสำคัญของชีวิต อิสลาม จึงกำหนดบัญญัติว่า “ให้บริโภคเฉพาะอาหารที่มีประโยชน์เท่านั้น” มุสลิมจึงเลือกรับประทานอาหาร เฉพาะที่อิสลามกำหนดว่าอนุมัติเท่านั้น เพราะนอกจากจะศรัทธาในคำสอนแล้ว ยังพบข้อเท็จจริงว่า สิ่ง ที่อิสลามสอนเป็นสัจธรรมที่สามารถพิสูจน์ได้ในเชิงวิชาการ

จิระนันท์ กมลนราภิ (2560) อาหารฮาลาล หมายถึง อาหารที่ผ่านกระบวนการผลิต อย่างถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เริ่มตั้งแต่ก่อนเชือดสัตว์โดยจะต้องมีการขานนามของผู้เป็นเจ้าของ (อัลลอฮ์) และได้มีการอนุมัติ (ฮาลาล) ตามบัญญัติศาสนาอิสลามให้ผู้กินหรือศาสนาอิสลาม หรือชาวมุสลิม สามารถบริโภคได้ ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกับความว่า “ฮารอม” ที่มีความหมายโดยทั่วไปว่า “ห้าม หรือ สิ่งต้องห้าม”

สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย (2557) อาหารฮาลาล เป็นคำภาษาอาหรับ มีความหมายทั่วไปว่า อนุมัติ เมื่อนำมาใช้ในทางศาสนาจะมีความหมายว่า สิ่งศาสนาอนุมัติเช่น อนุมัติ ให้กิน อนุมัติให้ดื่ม อนุมัติให้ทา อนุมัติให้ใช้สอย เป็นต้น “ฮาลาล” เป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกับ คำว่า “ฮารอม” ที่มีความหมายทั่วไปว่า ห้าม และเมื่อนำมาใช้ในทางศาสนาอิสลามแล้วจะมีความหมายว่า สิ่งศาสนาห้าม

จากที่มีผู้ให้ความหมายดังกล่าวทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า อาหารเป็นส่วนสำคัญของชีวิต อิสลามจึงกำหนดบัญญัติว่า “ให้บริโภคเฉพาะอาหารที่มีประโยชน์เท่านั้น” โดยผ่านกระบวนการผลิต อย่างถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เริ่มตั้งแต่ก่อนเชือดสัตว์โดยจะต้องมีการขานนามของผู้เป็นเจ้าของ (อัลลอฮ์) กรรมวิธีในการทำ ผสม ปรง ประกอบ หรือแปรสภาพและได้มีการอนุมัติ (ฮาลาล) สามารถสังเกตได้จาก การประทับตรา “ฮาลาล” ที่ข้างบรรจุภัณฑ์หรือร้านค้าได้ ซึ่งผู้กินหรือศาสนาอิสลามจะให้ความสำคัญ เกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนาอย่างเคร่งครัด

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร

กนกอร ยั่งยืน (2564) กล่าวว่า พฤติกรรมการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการส่งข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือความรู้จากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับ ข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา ซึ่งคาดหวังให้เป็นไปตามที่ต้องการทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสาร

กระบวนการสื่อสารอาจทำได้ด้วยการพูด การเขียนหรือการแสดงลักษณะท่าทางและผู้รับข่าวสารทำการแปลความหมายของข่าวสาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) กล่าวว่า พฤติกรรมการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับและไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ปัญพร ชุ่มคุณ (2561) กล่าวว่า พฤติกรรมการสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ความรู้สึคนึกคิดระหว่างบุคคล สังคม จากการรับสารและส่งสาร โดยการแสดงท่าทาง หรือสัญลักษณ์เครื่องหมายต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ เกิดความเข้าใจตรงกัน และมีปฏิริยาตอบสนอง

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อเท็จจริงความรู้สึคนึกคิดโดยผ่านตัวกลางสื่อหรือกิจกรรมทั้งหลายเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกันส่งผลให้เกิดความร่วมมืออาจทำได้ด้วยการพูด การเขียน การแสดงลักษณะท่าทางหรือสัญลักษณ์อื่นใดไปยังผู้รับสารซึ่งอาจใช้กระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำราวิทยานิพนธ์ โดยมีแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล สามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุ 4 – 5 ปี ซึ่งศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย–หญิง อายุ 4 – 5 ปี ซึ่งศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2A ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร ได้กลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน โดยสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 1 แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล และ 2. แบบสังเกตพฤติกรรม การสื่อสารของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1 การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลในการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดเนื้อหาที่จะมาใช้ในการทดลองโดยนำเนื้อหาสาระมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ประสพการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 45 นาที ในกิจกรรมเสริมประสพการณ์ เริ่มจากสัปดาห์ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ “ปัง ปัง ฮาลาล แสบปี” ประกอบด้วย เรื่อง ปังเคบัพปังพิชซ่า และปังบิงซู สัปดาห์ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ “ใช่ฮาลาล มีเรื่องเล่า” ประกอบด้วย เรื่อง วาฟเฟิลไข่พระอาทิตย์ เบอร์เกอร์ไข่ต้ม และคัพเค้กไข่ สัปดาห์ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ “ไก่ฮาลาล ในจานหนู” ประกอบด้วย เรื่อง สเต็กไก่กรอบ ข้าวหน้าไก่ และลาบไก่ก้อน สัปดาห์ที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ “ขนมไทยฮาลาล” ประกอบด้วย เรื่อง บัวลอยเสียบไม้ ขนมครก และวุ้นกะทิใบเตย สัปดาห์ที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ “ฮาลาล เต็มคำ” ประกอบด้วย เรื่อง ขนมจีบ เกี๊ยวอบชีส และบะหมี่เกี๊ยวแห้ง สัปดาห์ที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ “ฮาลาล พิ่วซัน” ประกอบด้วย เรื่อง คัพเค้กอินทผลัม โรตีสูชี และสปาเกตตี้ซอสข้าวหมก สัปดาห์ที่ 7 หน่วยการเรียนรู้ “ทานเพลินฮาลาล” ประกอบด้วย เรื่อง สมูทตี้กล้วย อินทผลัม มินิแซนด์วิช และปู้ดทอด สัปดาห์ที่ 8 หน่วยการเรียนรู้ “Bake & Smile ฮาลาลจัง” ประกอบด้วย เรื่อง ทาร์ตผลไม้ เค้กกล้วยหอม และคุกกี้เนยสด

2.1.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ตามหน่วยการเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้ จำนวน 24 แผน มีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ชื่อกิจกรรม สาระที่ควรเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนกระบวนการในการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อมประกอบอาหารฮาลาล (Get Ready) ครูกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กผ่านกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ด้วยการเล่าประสพการณ์ของตนเอง การสนทนาตั้งคำถาม

การเล่านิทาน คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย จัดทำชาร์ตภาพลำดับขั้นตอน หรือการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นประกอบอาหารฮาลาล (Halal Cooking) ครูและเด็กสร้างข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการปฏิบัติตนขณะประกอบอาหาร ครูแนะนำอุปกรณ์และสาธิตขั้นตอนในการประกอบอาหาร จากนั้นให้เด็กปฐมวัยลงมือปฏิบัติในการประกอบอาหารตามกลุ่มที่แบ่งไว้ โดยในขั้นตอนนี้ครูคอยแนะนำกระตุ้นให้เด็กสนทนา

ขั้นที่ 3 ชื่อนำเสนอผลงานการประกอบอาหารฮาลาล (Presentation) เป็นขั้นที่เด็กและครูช่วยกันสรุปบทบทวนขั้นตอนการประกอบอาหารฮาลาล โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสามารถถ่ายทอดเรื่องราวจากการลงมือปฏิบัติจริง และสรุปการทำกิจกรรมด้วยการวาดภาพหรือสัญลักษณ์

2.1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2.1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล จำนวน 24 แผน ที่ผ่านการตรวจสอบและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาลที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์

2.1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลฉบับที่สมบูรณ์แล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การสร้างและหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวกับการใช้พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย อาทิ บุญยัญฐ์ ไตรรัตน์ (2556), ธนพร มะยมหิน (2556), เบญจมาศ จันทรีโคตร (2558) และปัญพพร ชุ่มคุณ (2561)

2.2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย การบันทึกพฤติกรรม โดยการขีดคะแนน/ลงในแบบสังเกต ตามการแสดงพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้ตรงกับช่องคะแนนพฤติกรรม 1 หรือ 0 มีเกณฑ์แต่ละระดับ ดังนี้

1 คะแนน หมายถึง ดี เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมการสื่อสาร

0 คะแนน หมายถึง ควรส่งเสริม เมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการสื่อสาร

2.2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับสิ่งที่ชี้พฤติกรรม การสื่อสารของเด็กปฐมวัยกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.5 ทดลองใช้ (Try - Out) แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย

2.2.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.2.7 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสังเกตและเก็บข้อมูลพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในขณะที่จัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการทดลอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์

3.2 เมื่อดำเนินการครบ 8 สัปดาห์ นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 หาคุณภาพเครื่องมือ

4.2.1 แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ได้แก่ ค่าความสอดคล้อง

4.2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ค่าความสอดคล้อง และ ค่าความเชื่อมั่น

4.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent)

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล โดยภาพรวม ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล โดยภาพรวม

รายการพฤติกรรม การสื่อสารของเด็ก ปฐมวัย	n = 30				ผลต่าง	t-test (0.00)	Sig.
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง				
	$\bar{X}$ (6 คะแนน)	S.D.	$\bar{X}$ (6 คะแนน)	S.D.			
พฤติกรรมการสื่อสาร ของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัด กิจกรรมประกอบ อาหารฮาลาล	1.93	0.83	4.43	1.14	2.50	12.74	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 1.93$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.83) หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.14) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 2.50)

จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล มีพฤติกรรมการสื่อสารหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล โดยจำแนกรายด้าน ดังนี้

ตาราง 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล โดยจำแนกรายด้าน

รายการพฤติกรรม การสื่อสารของเด็ก ปฐมวัย	n = 30				ผลต่าง	t-test (0.00)	Sig.
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง				
	$\bar{X}$ (6 คะแนน)	S.D.	$\bar{X}$ (6 คะแนน)	S.D.			
การส่งสาร	0.97	0.67	2.20	0.81	1.23	8.27	.000*
การรับสาร	0.97	0.56	2.23	0.82	1.27	10.03	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล จำแนกพฤติกรรมรายด้าน

1. พฤติกรรมการส่งสาร พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 0.97) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.67) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.20) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.81) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีพฤติกรรมการสื่อสารหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 1.23) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. พฤติกรรมการรับสาร พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 0.97) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.56) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.23) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.82) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีพฤติกรรมการสื่อสารหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 1.27) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีพฤติกรรมการสื่อสารสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลทั้งภาพรวม และแยกตามรายด้านโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งก่อนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ผู้วิจัยสังเกตพบว่า เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมมานุรักษ์ ส่วนใหญ่ขาดความมั่นใจในการสื่อสาร ไม่กล้าพูด ไม่สามารถบอกเล่าความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การสนทนาตั้งคำถามหรือการบอกเล่าผ่านเหตุการณ์ของตนเองให้ผู้อื่นฟัง ส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลนั้น พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการสื่อสารที่พัฒนามากขึ้น โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลนั้น เด็กปฐมวัยจะได้ถ่ายทอดพฤติกรรมการสื่อสารโดยการเล่าประสบการณ์ของตนเอง การสนทนาตั้งคำถาม การขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการทำกิจกรรมลงบนกระดาษ สามารถอธิบายสิ่งที่ตนวาดให้ผู้อื่นเข้าใจ การฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง การอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากการจัดกิจกรรมได้ ผ่านการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลทั้ง 3 ขั้นตอน ที่เด็กได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ทุกขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขึ้นเตรียมความพร้อมการประกอบอาหารฮาลาล (Get Ready) ครูกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กผ่านกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ด้วยการเล่าประสบการณ์ของตนเอง การสนทนาตั้งคำถาม การเล่านิทาน คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย จัดทำชาร์ตภาพลำดับขั้นตอน หรือการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ขึ้นประกอบอาหารฮาลาล (Cooking) ครูและเด็กสร้างข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการปฏิบัติตนขณะประกอบอาหาร ครูแนะนำอุปกรณ์และสาธิตขั้นตอนในการประกอบอาหาร จากนั้นให้เด็กปฐมวัยลงมือปฏิบัติในการประกอบอาหารตามกลุ่มที่แบ่งไว้ โดยในขั้นตอนนี้ครูคอยแนะนำกระตุ้นให้เด็กสนทนา ขั้นที่ 3 ขึ้นนำเสนอผลงานการประกอบอาหารฮาลาล (Presentation) เป็นขั้นที่เด็กและครูช่วยกันสรุปบทวนขั้นตอนการประกอบอาหารฮาลาล โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสามารถถ่ายทอดเรื่องราวจากการลงมือปฏิบัติจริง และสรุปการทำกิจกรรมด้วยการวาดภาพหรือสัญลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล สามารถพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รัตติกาล ทองเลาะ (2563) กล่าวว่า

การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยการลงมือกระทำ ผ่านขั้นตอนและกระบวนการประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ เด็กจะได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาจากการใช้ คำศัพท์ต่าง ๆ จากวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประกอบอาหาร เช่น จาน ชาม ช้อน มะม่วง แดงโม ผักกาด นอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนาทักษะการฟัง การพูดคุยตอบโต้ระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดง ความคิดเห็นในขณะปฏิบัติกิจกรรม สามารถอภิปรายได้ดังนี้

พฤติกรรมกรรมการส่งสารด้วยการพูด พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถเล่าประสบการณ์ของตนเองที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลได้อย่างชัดเจน เด็กสามารถแสดงพฤติกรรม การตั้งคำถามในระหว่างการสนทนาอย่างมีระบบ เช่น ถามถึงวิธีการประกอบอาหาร ถามชื่อวัตถุดิบ หรือถามเหตุผลที่ต้องทำตามขั้นตอน มีการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และการตั้งคำถาม ส่งผลให้ เด็กมีโอกาสฝึกฝนและพัฒนาทักษะการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิด ของ Vygotsky (1978) ซึ่งเชื่อว่า การพัฒนาภาษาของเด็กเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม โดยบทบาทของผู้ใหญ่ช่วยชี้แนะและขยายประสบการณ์ด้านภาษา การที่เด็กใช้ภาษาพูดกับตนเองจะช่วย ประสานความคิดกับการกระทำ และพัฒนาการแสดงออกทางภาษาและการสื่อสาร สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2556) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นุชอนงค์ ธีรนนันทนกร (2559) เชื่อว่าครูมีบทบาทสำคัญในการจัด ประสบการณ์ประกอบอาหารเป็นผู้อำนวยความสะดวกส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการสื่อสาร เน้นการจัดกิจกรรมที่เป็น ประสบการณ์ตรง เด็กได้ปฏิบัติจริง จะเป็นการช่วยพัฒนาภาษาและการสื่อสารของเด็กให้เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว

พฤติกรรมกรรมการส่งสารด้วยการเขียน พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่แสดงออกถึงความสามารถในการส่งสารผ่านการเขียนเพิ่มขึ้น โดยเด็กสามารถขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ที่ตนได้รับจากกิจกรรมประกอบอาหาร เด็กบางคนขีดเขียนเป็นรูปสิ่งของ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม เช่น ภาพจานอาหาร ช้อน ส้อม หรือวัตถุดิบต่าง ๆ ขณะที่บางคนสร้างสัญลักษณ์ ที่บ่งบอกถึงเหตุการณ์หรือความประทับใจ เช่น วงกลมแทนจานข้าว หรือเส้นโค้งแทนรอยยิ้มของเพื่อน การพัฒนาพฤติกรรมนี้สะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็ก ใช้ทักษะการขีดเขียนเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เด็กมีความตั้งใจในการถ่ายทอดสิ่งที่คิดและสิ่งที่พบเห็น ระหว่างกิจกรรมผ่านภาพและสัญลักษณ์ของตนเอง สอดคล้องกับ ปัญพร ชุ่มคุณ (2561) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมกรรมการส่งสารด้วยการเขียน เป็นการสื่อสารผ่านเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ การขีดเขียนภาพหรือ เส้นถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ประสบการณ์ จินตนาการเรื่องราวต่าง ๆ เช่น เด็กสามารถขีดเขียนเส้นอย่างอิสระคล้ายตัวอักษร และเด็กสามารถขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bandura (1997 อ้างถึงใน อรัญญา กุฎจอมศรี, 2557) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้ โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เนื่องจาก มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวอยู่เสมอ เมื่อเด็กได้ฝึกการขีดเขียนและลอกเลียนแบบอยู่เสมอ การเรียนรู้เด็กก็จะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม

พฤติกรรมกรรมการรับสารด้วยการฟัง พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถฟังแล้วนำมาถ่ายทอด เรื่องราว ปฏิบัติตามคำสั่งได้มากขึ้น หลังการจัดกิจกรรม เด็กแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมในการรับฟัง ข้อมูลจากครูและเพื่อนระหว่างกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการฟังคำอธิบายขั้นตอนการทำอาหาร คำแนะนำ เกี่ยวกับวัตถุดิบ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม จากนั้นเด็กสามารถนำข้อมูลที่ตนได้ฟังนั้นมา

ถ่ายทอดได้อย่างชัดเจน เด็กบางคนสามารถเล่าซ้ำสิ่งที่ครูสอนไว้ให้เพื่อนฟังได้อย่างถูกต้อง การฟังถือเป็นการกระกระตุ้นเราให้สมองของเด็กทำงาน เมื่อเด็กได้ฟังเสียงต่าง ๆ เด็กจะรู้จักคำ ดังนั้นการฝึกให้เด็กฟังคำจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษา สอดคล้องกับ กุลยา ต้นติผลาชีวะ (2551) เด็กเรียนภาษาได้ดีจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเสริมแรงจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ กนกอร ยั่งยืน (2564) กล่าวว่า พฤติกรรมการรับสารด้วยการฟัง เป็นการที่เด็กปฐมวัยสามารถรับฟังสิ่งที่ครูเล่าด้วยความตั้งใจ ฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง ตอบคำถามได้ ถูกต้อง และพูดคุยแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ฟังได้

พฤติกรรมการรับสารด้วยการอ่าน พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถอ่านภาพ หรือสัญลักษณ์ได้มากขึ้น เมื่อเด็กเห็นเครื่องหมายฮาลาล เด็กสามารถสังเกตและบอกได้ว่านี่คือสัญลักษณ์อาหารฮาลาลที่คนอิสลามสามารถทานได้ การอ่านภาพหรือสัญลักษณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการแปลความหมายจากสิ่งที่มองเห็น ไปสู่การเข้าใจและปฏิบัติ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้และการสื่อสารในวัยปฐมวัย สอดคล้องกับ จิรารัตน์ อภินันท์ (2562) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการรับสารด้วยการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการทำให้เด็กรู้สึกเพลิดเพลิน มีความสุข ในบรรยากาศของการแปลความหมายจากสัญลักษณ์ เช่น เด็กเปิดหนังสือแล้วดูภาพพร้อมทั้งเล่าเรื่อง เด็กบอกชื่อภาพหรือสัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Dewey (1920 อ้างถึงใน สมปอง ตีลีส, และวิโรจน์ อินทนนท์, 2563) ที่เห็นว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากประสบการณ์ตรงและการลงมือทำ (Learning by Doing) เพราะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตประจำวัน และส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อครูจัดประสบการณ์ให้เด็ก ๆ ได้สัมผัสกับการอ่านภาพและสัญลักษณ์มากขึ้นเท่าใด เด็กก็จะเกิดความคุ้นชิน และรู้จักการสังเกต การอ่านภาพและสัญลักษณ์มากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลสามารถพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้อย่างครอบคลุมทั้งในภาพรวมและแยกรายด้าน โดยพฤติกรรมการส่งสารของเด็กปฐมวัย พบว่า มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน เด็กสามารถเล่าประสบการณ์ของตนเองได้อย่างมั่นใจและเป็นลำดับมากขึ้น มีการสนทนาตั้งคำถาม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนและครู และสามารถขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ เพื่อถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองเรียนรู้และเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่พฤติกรรมการรับสารของเด็ก พบว่า เด็กสามารถฟังแล้วนำมาถ่ายทอดเรื่องราวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีความสามารถในการฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องและรวดเร็วกว่าเดิม อีกทั้งยังสามารถอ่านภาพหรือสัญลักษณ์ และตีความหมายได้อย่างถูกต้อง ผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หลังจากการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการสื่อสารที่สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน กระตุ้นความสนใจ และจูงใจให้เด็กอยากเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง เด็กได้สัมผัส จัดการ และสังเกตของจริงในกระบวนการประกอบอาหาร ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและคงทน อีกทั้งกิจกรรมนี้ยังเป็นแนวทางที่ช่วยให้เด็กได้ ฝึกการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม โดยเน้นหลักพื้นฐานของฮาลาลในการคัดสรรอาหารที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นรากฐานในการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวิถีมุสลิมต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล ถือเป็นข้อกำหนดตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด เน้นความสะอาดขั้นสูงป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งต้องห้าม เลือกลงเฉพาะวัตถุดิบที่ผ่านมาตรฐานฮาลาล มีการสอดแทรกคำสอนและมารยาทตามศาสนา เช่น การกล่าวพระนามของพระเจ้าก่อนเริ่มต้น แม้จะมีรากฐานในศาสนาอิสลาม แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเด็กปฐมวัยทุกศาสนาได้เพื่อเรียนรู้ เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา โดยปรับกิจกรรมให้เน้นในเรื่องสุขอนามัยและทักษะชีวิต มากกว่าข้อปฏิบัติทางศาสนา ผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้อย่างรอบด้านและมีประสิทธิภาพสูง ทั้งด้านพฤติกรรมการส่งสาร ในด้านการเล่าประสบการณ์ของตนเอง การตั้งคำถาม และการอ่านภาพหรือสัญลักษณ์ และด้านพฤติกรรม การรับสาร ในด้านการฟังแล้วนำมาถ่ายทอดเรื่องราว การฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง และการขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นกิจกรรมที่มีความหมายใกล้ตัว เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ภาษาในบริบทจริง มีความหลากหลาย ในการฝึกทักษะ และส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจในการสื่อสาร การได้สื่อสารในกิจกรรมที่สนุกและมีความหมายเช่นนี้ จึงช่วยให้พฤติกรรมสื่อสารของเด็กพัฒนาได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ทั้งยังช่วยปลูกฝังคุณค่าทางศาสนา วัฒนธรรม และความร่วมมือกับผู้อื่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของเด็กต่อไป การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูต่างศาสนิกต้องศึกษาและปฏิบัติตามคู่มือแนวทางฮาลาลก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดที่ทำให้วัตถุดิบหรืออุปกรณ์ปนเปื้อนสิ่งต้องห้ามตามหลักการศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด
2. ครูควรศึกษาคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ ตลอดจนการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมให้ครบถ้วนตามที่ได้กำหนดไว้ในแผน เพราะทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลจะมีสื่อการสอนที่หลากหลายแตกต่างกันไป หากครูเตรียมสื่อหรืออุปกรณ์ไม่ครบถ้วนหรือไม่หลากหลายจะทำให้การจัดกิจกรรมไม่ราบรื่นและเด็กจะไม่เกิดความสนใจในการทำกิจกรรม
3. ควรมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนเวลาได้ตามความเหมาะสม และต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. เมื่อเด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ครูควรให้แรงเสริมกับเด็ก เช่น การกล่าวคำชม การปรบมือ การชูนิ้วโป้งแล้วชมเด็กว่าเยี่ยมมาก รวมไปถึงการลงไปทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจและกล้าแสดงพฤติกรรมสื่อสารมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ด้านการสนทนา ตั้งคำถามให้สูงขึ้น เนื่องจากผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ
2. ควรมีการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาลที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการในด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร ยังน้อย. (2564). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ของโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญารัตน์ ชูเกลี้ยง. (2562). การพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) สำหรับเด็กปฐมวัย โดยผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเรื่อง การประกอบอาหารประเภทขนมไทยพื้นเมือง 4 ภาค. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. เบรนเบสบุ๊กส์.
- จิระนันท์ กมลนรากิจ. (2560). แนวทางการพัฒนาร้านอาหารฮาลาลเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- จิรารัตน์ อภิขันธ์กูร. (2562). ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- ฉนพร มะยมหิน. (2556). การพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์). [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- นุชอนงค์ ธีรนนทนาก. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/23528?locale-attribute=th>.
- บุญยณัฐ ไตรรัตน์. (2556). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นโดยใช้เทคนิควาด พับ และตัด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครรังสิต (รัตนโกสินทร์) จังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- เบญจมาศ จันทร์โคตร. (2558). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5E โรงเรียนทานสัมฤทธิ์วิทยา จังหวัดนนทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- ประสาน ศรีเจริญ. (2561). ตำรับอาหารไทย - ฮาลาล มาตรฐานวิทยาลัยดุสิตธานี. วิทยาลัยดุสิตธานี.
- ปัญพร ชุ่มคุณ. (2561). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน SPARPS ของโรงเรียนวัดคูบัว (วัฒนานันท์อุทิศ) กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].

- รัตติกาล ทองเลาะ. (2563). ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติ (Whole Language Approach) ที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนซอยสมหวัง กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย. (2559). *ข้อบังคับการ ดำเนินการตรวจรับรอง*. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. https://www.acfs.go.th/halal/thai_halal.
- สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย. (2557). *เรื่องฮาลาลน่ารู้*. สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร. <http://ifrpd.ku.ac.th/th/home/index>
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมปอง ดีลี, และวิโรจน์ อินทนนท์. (2563). การวิเคราะห์แนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้. *วารสารวิชาการด้านปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 16(1), 1-29. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/panidhana/article/view/224070/165523>
- อรัญญา กุฎจอมศรี. (2557). *การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE*. [วิทยานิพนธ์ดุซุญบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. <http://backoffice.thaiedresearch.org/uploads/paper/b75765ec1ea4fa832ec6445c45292d8b.pdf>
- Bandura, A. (1997). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.
- Dewey, J. (1920). *Reconstruction in Philosophy*. New York: Holt.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

